

درس یازدهم

آيَات ۲۴ تا ۳۱ سوره ی جالبه و از نور گوش کنید و با آن بخوانید و کلمات را بشمارید. هر این آیات به تلفظ حرف (ا) پیش از وقت کنید و سخن کنید نسبت به این حرف را صحیح تلفظ کنید.

آموزه باطله بین السَّعْدَانِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا الشَّيْطَانَ
۲- أَنْ يَتَّعَلِبَهُمْ فَسَادُوا فَأَتَوْا وَهُمْ يَكْفُرُونَ
۳- سَوَاءٌ مَا نَحْنُ بِكُمْ وَمَا كُنْتُمْ
۴- لَكُمْ مَا يَخْتَلُمُونَ
۵- وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
۶- وَلِيُخْرِجَ مِنْكُمْ نَفْسٍ بِمَا كُنْتُمْ
۷- وَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

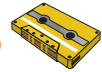
درس یازدهم

آيَات ۲۴ تا ۳۱ سوره ی جالبه و از نور گوش کنید و با آن بخوانید و کلمات را بشمارید. هر این آیات به تلفظ حرف (ا) پیش از وقت کنید و سخن کنید نسبت به این حرف را صحیح تلفظ کنید.

آموزه باطله بین السَّعْدَانِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا الشَّيْطَانَ
۲- أَنْ يَتَّعَلِبَهُمْ فَسَادُوا فَأَتَوْا وَهُمْ يَكْفُرُونَ
۳- سَوَاءٌ مَا نَحْنُ بِكُمْ وَمَا كُنْتُمْ
۴- لَكُمْ مَا يَخْتَلُمُونَ
۵- وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
۶- وَلِيُخْرِجَ مِنْكُمْ نَفْسٍ بِمَا كُنْتُمْ
۷- وَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

روش تدریس و تمرین قرائت

تدریس و تمرین، رفع اشکالات و تصحیح اشتباهات، تکلیف و ارزش یابی این درس براساس روش کلی و مطابق درس های قبل انجام می شود.

برای مطالعه دبیران

تذکرات خاص درس

- ۱- تأکید بر بیان حروف مشدده به ویژه تشدیدهای متوالی و مواردی که بر اثر ادغام پیش می آید و اتصال حرکت قبل از حروف ناخوانا به ساکن یا تشدید، در ترکیب های **أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا الشَّيْطَانَ**، **كَالَّذِينَ، مَنْ اتَّخَذَ، أَضَلَّهُ اللَّهُ، تَدَّكَّرُونَ، حَيَاتُنَا الدُّنْيَا، إِلَّا الدَّهْرُ، حُجَّتْهُمْ، قَالُوا اتُّوا.**
- ۲- توجه به حالت وقف بر ترکیب های **بِالْحَقِّ، قَلْبِهِ، غِشَاوَةٌ، إِلَّا الدَّهْرُ، تَقَوْمُ السَّاعَةِ.**
- ۳- موارد ادغام، اخفاء و اقلاب که ممکن است مورد سؤال باشند یا حرفی مشدده را به وجود آورند: **نَفْسٍ بِمَا، فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ، أَنْ قَالُوا اتُّوا، إِنْ كُنْتُمْ، يَوْمَئِذٍ يَحْسُرُ الْمُبْطِلُونَ.**

۴- جلب توجه دانش‌آموزان به تلفظ حروف خاص عربی مطابق قرائت نوار به‌ویژه حروفی که تاکنون آموزش داده شده است، و یادآوری تلفظ «ض».

۵- جلب توجه دانش‌آموزان به تلفظ حرف «ط» و در صورت نیاز، بیان توضیح کوتاه و ساده‌ی زیر:

«برای صحّت قرائت نماز و قرآن، باید «ط» درشت و پر حجم تلفظ شود.^۱ آن‌گاه کلمه‌های دارای «ط» در قرائت نماز و در آیات درس تمرین می‌شود.

در قرائت نماز: اِهْدِنَا الصِّرَاطَ، صِرَاطَ الَّذِينَ، اَعْطَيْنَاكَ، مَطَّلِعِ الْفَجْرِ.

در آیات درس: مِنَ الشَّيْطَانِ، الْمُبْطِلُونَ.

تذکر:

۱- دقت کنید که در تلفظ این حرف نیز افراط نشود. ممکن است برخی دانش‌آموزان حرف «ت» را شبیه «ط» تلفظ کنند؛ در صورتی که «ت» باید به حالت معمولی فارسی تلفظ شود: نَسْتَعِينُ، الْمُسْتَقِيمَ، اَنْعَمْتَ، رَحْمَةً.

۲- ممکن است برخی دانش‌آموزان «ط» را شبیه «د» تلفظ کنند؛ در این صورت نیز تذکر می‌دهیم که این حرف باید درشت و پر حجم تلفظ شود.

۱- برای درشت تلفظ کردن حرف، باید صدا را در گلو بیندازیم و آن حرف را با تکیه بر گلو تلفظ کنیم.

جدول ۱ (کلمات)

در کلاس

تمرین اول - جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل نمایید و سعی کنید معنای کلمات را به خاطر بسپارید.

بگوید ، ننگ و نزدبد ، نازل شد ، روز قیامت ، گوش ، کسب کرد

کلمه	معنا	کلمه	معنا
۱. لَجِزِي	پادشاه داده نمود	۷. أَبْصَار	جمع بصر، چشمها
۲. لَا يُقَلِّمُونَ	مورده‌نم‌نقراری گویند	۸. قَوْلُوا	
۳. إِخْلًا	گرفت، فرار داد	۹. تَشْع	
۴. هَوِي	مورا و هوس	۱۰. آفِتَّة	جمع فُؤَاد، دل‌ها
۵. رَبِّب		۱۱. السَّاعَةَ	
۶. كَسَبَتْ	... ، انجام داد	۱۲. أُنزِل	

- ۱- برای تکمیل این جدول دانش‌آموزان قبلاً هم خانواده‌های کلمات «قولوا» و «أُنزِل» را خوانده‌اند و با هم خانواده‌های کلمه‌های «سَمِع» و «كَسَبَتْ» آشنایی دارند. برخی از دانش‌آموزان با کلمه‌ی «السَّاعَةَ» آشنا هستند و معنای کلمه‌ی «رَبِّب» را به کمک دبیر محترم حدس می‌زنند.
- ۲- کلمه‌ی «هَوِي» معادلی رایج‌تر و با مفهوم روشن‌تر از خودش در فارسی ندارد. برای درک بهتر این کلمه، دبیر محترم برای دانش‌آموزان توضیحاتی می‌دهد.
- ۳- «أَفِتَّة» جمع «فُؤَاد» است. از آن‌جا که کلمه‌ی «فُؤَاد» در این درس کاربرد ندارد، معلم محترم نباید بر آن تأکید کند و به خصوص در پرسش‌ها و ارزش‌یابی نباید از آن پرسش شود. آوردن جمع یا مفرد برخی لغات در جدول کلمه‌های این کتاب فقط به منظور تذکر و گاه تسهیل در آموزش است و تا زمانی که در عبارتهای درس به کار نرود، مورد ارزش‌یابی قرار نمی‌گیرد.

تمرین دوم - ترکیب‌های زیر را به کمک هم‌گروه خود معنا کنید.

ترکیب	معنا
لِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ	۱
بِمَا كَسَبَتْ	۲
فَهُمْ لَا يَتَذَكَّرُونَ	۳
أَفَرَأَيْتَ	۴
مَنْ اتَّخَذَ	۵
إِلَهًا مِمَّا دُونَهُ	۶
عِلْمَ السَّاعَةِ	۷
لَا يَرْجِعُ فِيهِ	۸
يَلْمُ الشَّافِعَةَ	۹
أَنْزَلَ عَلَيْنَا	۱۰
زَيْنًا لَنَا	۱۱

۱- و به فعل از فعل مدارج به معنای «تا» برای این که است.
۲- نفس: نقص

۸۷

جدول ۲ (ترکیب‌ها)

دانش‌آموزان این جدول را به روش جدول مشابه در درس‌های قبل، در کلاس درس پاسخ می‌دهند و سپس با نظرات دبیر محترم آن را تصحیح می‌کنند. برخی نکات قابل ذکر در این جدول، به شرح زیرند.

۱- لِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ: تا پاداش داده شود (به) هر شخص. «نَفْس» با توجه به جمله و ترکیبی که در آن به کار می‌رود، به چند صورت معنا می‌شود؛ از جمله: نَفْسِی (خودش)، نَفْسِک (خودت)، نَفْسِی (خودم)، كُلُّ نَفْسٍ (هر شخص، هر کس)، نَهَى النَّفْسِ (نهی کرد خود را) و ...

۲- بِمَا كَسَبَتْ: به آنچه کسب کرد. گفته شد که «ما» به معنای «آنچه» است و برای منفی کردن فعل نیز به کار می‌رود. هرگاه قبل از «ما» حروفی مانند «ب، فی و ...» بیاید، «ما» به معنای «آنچه» خواهد بود. اگر دانش‌آموزان این ترکیب را «به کسب نکرد» معنا کنند، غلط نمی‌گیریم ولی شکل صحیح آن را توضیح می‌دهیم.

۳- أَفَرَأَيْتَ: آیا پس دیدی. توضیح داده شود که این ترکیب از سه کلمه‌ی «أ + ف + رَأَيْتَ» تشکیل شده است، ولی در فارسی می‌گوییم: «پس آیا دیدی؟».

۴- مَنْ اتَّخَذَ: کسی که گرفت.

۵- إِلَهًا مِمَّا دُونَهُ: خدایش را هوائش. معنای این ترکیب با عبارت قبلی کامل و روشن می‌شود. منظور کسی است که هوا و هوس خود را خدای خویش قرار می‌دهد.

۶- عِلْمَ السَّاعَةِ: علم روز قیامت. یعنی، آگاهی از این که روز قیامت در چه زمانی برپا

می‌شود.

تمرین سوم - ترجمه ی هر عبارت را با آن مقایسه کنید، و ترجمه ی صحیح را مقابل آن بنویسید.

وَجَعَلْنَا لَهُمُ شُرَكَاءَ وَ اتِّصَالًا وَ أَفْجَاءًا وَ جَنَمًا وَ دَلَّ	و قرار دادیم برای آن ها گویا و جنم و دل.
وَ عَدَدًا عَالِمَ السَّمَاوَاتِ وَ الْاَرْضِ وَ هِيَ سَوِيٌّ اَوْ يَتَارِكُ مَا تَدْعُوهُ مِنْ تَوْحِيدٍ.	و زده ایشان است علم روز قیامت و به سوی او بتارگانه می نویسد.
وَ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِمَا اُنزِلَ الْاِلَيْهِمْ وَ كَسَفَىٰ كِه اِسْمَانِ اُوْرِدَتْ بِه اَنْجِه	و کسانی که ایمان آوردند به آنچه به سوی تو نازل شد.
وَ قَوْلُوْا مَا نَشَاءُ بِاللُّغَةِ الْاَرَبِيَّةِ وَ كَوْنِيْد اِسْمَانِ يَلُوْرِدُ بِه اَنْجِه لَالِ الْاِسْمَانِ	و بگویند ایمان یابورند به آنچه نازل شد به سوی ما.

جدول ۳ (تشخیص ترجمه صحیح)

مشابه این تمرین در درس های گذشته آمده است. برای تکمیل جدول، دانش آموزان عبارت قرآنی را کلمه به کلمه و دقیق ترجمه می کنند. پس این کار، ترجمه ی داده شده را با ترجمه ی خود مقایسه می کنند و پس از تشخیص موارد جزئی اشتباه، شکل صحیح آن را به طور کامل می نویسند.

تمرین چهارم - جدول زیر را مانند نمونه کامل کنید. با توجه به آنچه در درس قرآن و عربی درباره ی فعل ماضی و معنای کلمات آموخته اید، این الگو را به خاطر بسپارید.

ردیف	فعل ماضی ناقص	معنا	فعل متکثر واحد	معنا	فعل متکثر جمع	معنا
۱	جَعَلْتُ	قرار داد	جَعَلْنَا	قرار دادیم	جَعَلْتُمْ	قرار دادید
۲	خَلَقْتُ					
۳	اَمَنْتُ					
۴	وَعَدْتُ					
۵	اَرْسَلْتُ					

جدول ۴ (فعل ماضی)

توضیح این جدول در جدول ۴ درس ۹ ذکر شده است. آن چه در درس ۹، ۱۰ و ۱۱ آمده است، ارتباط متقابل هفت صیغه ی یاد شده را مجدداً به دانش آموز یادآوری می کند. به این ترتیب، او با شناخت یکی از این صیغه ها معنای هر یک از شش حالت (صیغه) دیگر را می تواند حدس بزند. پاسخ جدول به این شرح است.

حَلَقْتُ : خلق کردم	←	حَلَقْنَا : خلق کردیم
ءَامَنْتُ : ایمان آوردم	←	ءَامَنَّا : ایمان آوردیم
وَعَدْتُ : وعده دادم	←	وَعَدْنَا : وعده دادیم
اَرْسَلْتُ : فرستادم	←	اَرْسَلْنَا : فرستادیم

خداوند چه کسانی را دوست دارد؟

شناخت

خداوند چه کسانی را دوست دارد؟

پیام قرآنی

ترجمه	آیه
	۱. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ۱۸۵-۱۸۴
	۲. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۲۰۷
	۳. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ۱۵۱-۱۵۰
	۴. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ۲۲۵-۲۲۴
	۵. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ
	۶. وَيُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۲۲۲-۲۲۱

۸۱

اهداف

- ۱- آشنا کردن دانش‌آموزان با برخی از آیات قرآن
- ۲- آشنا کردن آنان با صفات برخی از افراد که خداوند آنان را دوست دارد.
- ۳- ایجاد علاقه در آنان به الگو قرار دادن کسانی که خداوند آن‌ها را دوست دارد.
- ۴- تقویت توانایی ترجمه‌ی کلمه‌ها و عبارتهای قرآنی.

روش تدریس

- ۱- ترجمه‌ی تحت‌اللفظی عبارت‌ها توسط دانش‌آموزان
  - ۲- روخوانی و ترجمه توسط دانش‌آموزان و تصحیح آن توسط دبیر محترم
  - ۳- گفت‌وگو درباره‌ی کلمه‌های به کار رفته در آیات
  - ۴- جمع‌خوانی دانش‌آموزان (آیات استفاده شده در موضوع شناخت)
  - ۵- توضیح عکس‌های مربوط به صفحه‌های ۸۶ و ۸۹.
- عکس صفحه‌ی ۸۶ مربوط به جلد چرمی قرآن کریم است.
عکس صفحه‌ی ۸۹ حالت‌های مختلف نیکوکاری و اعمال صالح را نشان می‌دهد.

فعالیت‌های جانبی

- ۱- استخراج آیات دیگری که مشخص می‌کند خداوند چه کسانی را دوست دارد.
- ۲- استخراج آیات دیگری که مشخص می‌کند خداوند چه کسانی را دوست ندارد.
- ۳- تهیه‌ی تابلوی دیواری از متن شناخت و نصب کردن آن در کلاس.

گفت و شنود

چه عواملی باعث می‌شود خداوند بعضی افراد را دوست داشته و بعضی را دوست نداشته باشد؟

روش بررسی تکلیف انس با قرآن در خانه (قسمت ب)

معلم محترم به روش درس‌های قبل تکلیف دانش‌آموزان را بررسی می‌کند و سپس، ضمن پرسش از آن‌ها، به تصحیح ترجمه‌ی عبارت‌های این بخش که قبلاً دانش‌آموزان در خانه نوشته‌اند، می‌پردازد. برخی نکات قابل ذکر در ترجمه‌ی این عبارت‌ها به شرح زیرند.

۱- **وَلْيُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ**: و تا پاداش داده شود هر شخص به آنچه کسب کرد. در فارسی معمولاً در چنین جمله‌ای گفته می‌شود «... کسب کرده است.» منظور این است که در روز قیامت، پاداش و کیفر هر کس براساس اعمال او در دنیاست.

۲- **وَهُمْ لَا يظَلْمُونَ**: و ایشان مورد ستم قرار نمی‌گیرند؛ یعنی، در پاداش و کیفر افراد به هیچ‌کس ستم نمی‌شود و اعمال همه با عدل و رحمت الهی پاداش داده می‌شود.

۳- **أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ**: پس آیا دیدی کسی را که قرار داد خدایش را هوا و هوس خود. در این عبارت، ضمیر «ه» باید به صورت «ش» یا «خود» ترجمه شود تا معنای آن روشن باشد. البته اگر «ه» به صورت «او»، نیز معنا شود، صحیح است ولی توضیح داده می‌شود. به علامت مفعول بی‌واسطه (را) در ترجمه‌ی جمله توجه کنید.

۴- **ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِرَبِّ فِيهِ**: سپس، جمع می‌کند شما را در روز قیامت که نیست شکی در آن به حرف ربط «که» توجه کنید. در این عبارت «لا» به اصطلاح «نفی جنس» است و در چنین مواردی، بهتر است به صورت «نیست، هیچ...» معنا شود. نکته‌ی دیگر آن که ضمیر «ه» چون به «یَوْم» برمی‌گردد، «آن» معنا می‌شود.